

Փոքրը ԱՄԵՆ ՕՐ կհրատարակուի :
Տարեկան բաժանորդագրին է վեց արծաթ
Մէքիտ կանխիկ վճարելի, թէ մայրաքաղաքին
նա իւր արտաբանաց եւ թէ գաւառաց համար :
Վեց 12 չորս ամսոց համար ալ բաժանորդ
կընդունուի :
Գաւառական թղթատարութեան ծախքը խրմ.
բազում թիւնը պիտի վճարէ :

Հատար 20 փարսյ է

Մանուգման տողը 3 դրու է մէկ անգամի
համար : Աւելի աման կըլլայ աւելի անգամ.
ներու համար :
Խմբագրութեան վերաբերեալ որ եւ է գիր
ուղղելի առ Տնօրէն Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան Կ.
Պօլիս Պալաթ-բազար Կաթիլէ խան վերի յարկ
թիւ 16.
ADRESSE
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du Journal Arménien **POUNTCH**
—16 Naffé-Han, Balouk-Pazar 16—
CONSTANTINOPLE

Թիի 1832

ՈՒՐԲԱԹ

1883 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 4

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Պատրիարքական Գեր. Փոխա-
նորդ Հօր մէկ գիրն հրատարա-
կեցինք երէկ, որով Նորին Գե-
րապատուութիւնը կ'յայտարարէ
թէ «Փութացիները նախնական քնն-
ութիւն մը բանալ առժամայն եւ
հարկ եղած անձերն հարցաքնն-
են, երբ դատաստանական հրա-
ժարեալ խորհրդականներէ իմա-
յանք, թէ իրենց հրաժարման բուն
պատճառն է՝ տեղի ունեցած
վեղձում մը » : Այս յայտարա-
րութիւնը տեսնողներուն գրեթէ
ամենքն ալ չեն հաւատար, որ
անաչառ քննութիւն ու դատա-
տան ըլլալով՝ յանցաւորը պատ-
ժոյ պիտի ենթարկի յօրինակ այ-
լոց : այլ կայնքն թէ կամ բոլո-
րովին պիտի ծածկուի յանցանքը
եւ կամ առջեւ դիմէ կոչուի : Չեն
հաւատար, որովհետեւ մինչեւ
քարդ Ազգին մէջ գրեթէ տեսնը-
ւած չէ, որ յանցաւոր մը եւ
կեղեցական կամ աշխարհական,
արդարութեամբ եւ օրինօք պատ-
ժուած ըլլայ գէթ ազգային շըր-
ջանակին մէջ : Մեք ալ այսպիսի
անհաւատներու կարգին մէջ կը
գտնուինք այս պատճառաւ, եւ
արդարութիւն չէ մեղադրել ոչ
զանոնք եւ ոչ զմեզ :

Գեր. Փոխանորդ Հայրն շատ ա-
ղէկ ըրեր է նախնական քննու-
թիւն մը բանալ փութալուն հա-
մար : ամբաստանութիւնը ծանր
է, արդէն ամեն կողմ ըսուած է,
թէ դատական խորհրդական մը
ամուսնական խնդիր մը ինպատ-
մէկ կողմին կարգադրելու հա-
մար 200 լիրա պահանջեր է,
եւ վերջապէս 50 լիրայի իշխելով,
եւ ապահովութեան համար տեղ
մը դնել որոշուելով՝ խնդրոյն
տէրն յանգէտս այդ գումարը
տարեր է գատական խորհրդա-
կանի մը, որպէս զի քովը պա-
հէ եւ խնդրոյն կարգադրութե-
անէ ետքը տրուի անոր որոյ հետ
պայմանագրած է : սակայն նա չէ
ընդուներ, եւ զարմանօք ու զայ-
րանօք հրաժարեր է : Դրանմ
պահանջող դատական խորհրդա-
կանն ըսեր է նաեւ, թէ իւր ըն-
կերաց ալ մասն եւ բաժին պիտի
հանէ : Չեմք կրնար վճռել այժ-
մէն, թէ որչափ ստոյգ է այս
զրոյցը, եւ ինչպէս պարտ է՝ կըս-

պատեմք քննութեան վախճանին
Գեր. Փոխանորդն ի հարկէ Գա-
ղաքական ժողովոյ պիտի տեղե-
կադրէ իւր նախնական քննու-
թեան արդիւնքը, որպէս զի
յատկապէս յանձնաժողով մը
կազմուի փութով, եւ դատաստա-
նը հրապարակու ըլլայ :

Բնաւ անպատուութիւն չըլլար
Պատրիարքարանի, երբ հրապա-
րակու ըլլայ դատաստանն : այլ
ընդհակառակն պատիւ կրերէ,
եւ կհռչակուի թէ ի թուրքիա
Հայոց Ազգն իւր ներքին դործոց
տնօրէնութեան համար բարեյար-
դար վարչութիւն մ'ունի, եւ թոյլ
չտար որ զեղծմունք ու անկար-
գութիւնք տեղի ունենան, եւ
թոյլ չտար որ յանցաւորութիւնք
անպատիւ մնան : Ստէպ ձայն
բարձրացուցած եմք, թէ յան-
ցանքները, պակասութիւնները
ծածկելով է որ հասարակաց վըս-
տահութիւնը կվերնայ, անար-
ժան մարդիկ քաջալերուելով կըր-
նան մուտ գտնել ազգային պաշ-
տօններու մէջ, եւ ընդհակառակն
հեռի հեռի կիտալիս արժանա-
ւոր ու պատուաւոր անձինք :
Այն երկիրներն ու ազգերն, յորս
կտեսնենք ուղղութիւն՝ յառա-
ջագիտութիւն ու բարեկարգու-
թիւն, մեծ փոյթ տարուած է
եւ կտարուի, ամենայն անաչա-
ռութեամբ՝ արդարութեամբ եւ
հրապարակաւ դատել դատա-
պարտել յանցաւորներն, եւ հա-
տարակութիւնը տեսնելով կատա-
րելապէս վատահացած է թէ ան-
յապաղ կարգիւրի կխախտուի
եթէ ո'ր եւ է զեղծում մը տեսնը-
ուի վարչական դործոց ու պաշ-
տօնավարութեանց մէջ : Անհամ-
բեր կսպասեմք լսել քննութեանց
վախճանը գէթ այս անգամ հրա-
տարակենք թէ այս անուն Հայը
ազգային այն ինչ պաշտօնին մէջ
զեղծանելուն համար այս ինչ
պատժոյ ենթարկեցաւ : Ազգային
ամուսնական խնդրոց ու գատե-
րու համար՝ ո'ր եւ է օտար առ-
եանէ չվերաքննուելու պայմա-
նաւ ազգային միակ դատարան
մ'ունինք : պէտք է որ այդ դա-
տարանին մէջ բազմադնեք ար-
դարասէր՝ վկայեալ եւ բարեկրթ
ու բարեգործով անձինք ըլլան,
եւ ամենայն վատահութեամբ ներ-
կայանան այդ դատարանին քնն-
ութեան ու վճռոյն պէտք ու-
նեցողները :

Իւսկիւտարի Սէլամիյէի թա-
ղական պատուարժան խորհուր-
դը կ'յապաղէ, կըսեն շատերը
մանաւանդ թաղին բնակիչք, շը-
րոյ վազֆին հաշուոյ խնդրոյն
կարգադրութեան վրայ խնդը-
ւած ծանօթութիւնը տալու, եւ
կգիտեն թէ այսչափ Հայապաղեց
ծանուցանելու համար թէ այդ
հաշուոյ խնդիրն հանգուցեալ
ժախաղեան Գեորգ Էֆէնտիի
ժառանգորդաց հետ կարգա-
դրուած փակուած է : Անշուշտ
կներուի մեզ յայտարարել, թէ
բոլորովին իրաւացի է այս դի-
տողութիւնը, եւ թէ՛ քանի որ
թաղական պատուարժան խոր-
հուրդն բարեհաճեցաւ ընդունիլ
այս խնդրոյն համար հասարա-
կաց տեղեկութիւն տալու պարտ-
քը, եւ անգամ մը հրատարակեց,
պարտաւոր է լրացունել հրատա-
րակեալ տեղեկութիւնը, ծանօ-
թութիւն տալով թէ վազֆի
հաշիւն այսչափ դժ էր, եւ այս-
չափ կամ ամբողջն առնուելով
կարգադրուեցաւ փակուեցաւ :

Սէլամիյէի թաղական խորհուր-
դը այս յաւելուածն ընելով իւր
պատուոյն դէմ վարուած չըլլար,
մանաւանդ թէ պատիւն կաւել-
ցնէ, այսպէս հռչակելով թէ
ինքն չմանիր այն ազգային մար-
մնոց ամենց, որ ժողովրդէն ընտ-
րուելէն ետքը ժողովուրդն մըր-
ջինի չափ չերեւար իրենց միան-
գամայն հռչակելով թէ ազգային
վարչական մարմինք, մեծ, փոքր,
նշանաւոր եւ աննշան, քանի որ
ժողովրդէն ընտրուել են, երբեմն
մանաւանդ հաշուոյ, եւ մանա-
ւանդ կտակի խնդրոց ու գոր-
ծառնութեանց համար ժողովըր-
դեան ծանօթութիւն հրատարա-
կելու, եւ ժողովրդեան վստահու-
թիւն ներշնչելու պարտաւորու-
թիւն ունին : վստահութիւն, որ
գժքազդարար բաւական նուազ-
ցած է զանազան խնդրոց եւ յո-
ռի մատակարարութեանց պատ-
ճառաւ եւ առջեւ դիմէ : մեա-
սակար եւ կործանարար քաղաքա-
կանութեան պատճառաւ :

—Միացեալ ընկերութեան
կեդրոնական ժողովոյ ԼԸՆԻՍՏը
տեղի պիտի ունենայ կիրակի,
Նոյեմբեր 6, ժամը ճիշդ 7ին,
Ղալաթիոյ կեդրոնական վարժա-
րանին մէջ : Կյուսամք, թէ այս
անգամ բաւական թուով ներկայ
կդտնուին ընկերութեան պատ-

ուարժան երեսփոխանք, եւ կըս-
րեհաճին ուրիշներոց հետ պահ-
մը ուշադրութեան առնուլ՝ Ար-
հեստափրաց ընկերութեան ցա-
ւալի վախճանին հրատարակու-
թեան առթիւ մեր ըրած դիտու-
ղութիւնը, եւ պէտք եղածը ազ-
գուպէս կ'յանձնարարեն ընկե-
րութեան Տնօրէն ժողովոյն վեր-
ջապէս աշարջութիւն եւ արթ-
նութիւն պէտք է, որպէս զի
ընկերութիւնը ո'ր եւ է կերպիւ
չվտանգի, եւ որպէս զի թոյլտըր-
ուած չըլլայ, որ մասնաւոր ան-
ձինք ընկերութեան փլատակօքն
կառուցած ըլլան իրենց չեն ու-
շահն : Մասնաւորապէս Սարգեա-
նի ընթացից վրայ քննութիւն
բանալ կառաջարկեմք :

—Արմաւիրէն Տիգրիսի Մեղու
Հայաստանի գրեր են, թէ Աժ-
տէրխանի առաջնորդ Գեր. Տ.
Սուքիաս եպիսկոպոս հոն երթա-
լով շաքաթ եւ կիւրակէ օրեր քա-
րող խօսեր է ժողովրդեան, «Ող-
ջոյն ընդ ձեզ» եւ Նոր պատուի-
րան տամ ձեզ, սիրեցէք զմիմ-
եանս» խօսքերը բնաբան դնելով,
բայց Արմաւիրի Հայք Չեքէսի
լինելուն պատճառաւ, քահանա-
յից մէկը թարգման կանգներ է
քարոզի ժամանակ : Բազուէն ալ
գրեր են առ յիշեալ լրագիրն,
թէ Ղուբի ծխական դպրոցը դոց-
ուեր է, եւ արդէն ուրիշ քանի
մը դպրոցներ ալ փակուած են
եղեր : վերջապէս Ռուսիոյ Հայ
թերթերու մէջ ալ յաճախ այս-
պիսի տխուր լուրեր կ'առնուին՝
ազգային լեզուի, վարժարանաց
եւ գերեզմանատանց համար վեր-
ջապէս ամեն տեղ Հայերն պար-
տաւոր են ամենայն եռանդեամբ,
սիրով ու միաբանութեամբ աշ-
խատիլ՝ Ազգի մը վայել վիճակի
մէջ գտնուելու համար : Ամեն
Հայ պարտի գիտնալ ազգային
լեզուն ու ազգային կրօնք, ամեն
տեղ՝ ուր Հայ կգտնուի, պէտք
է ունենանք բարեկարգ վարժա-
րան, ազգային բարեպաշտական
կարեւոր հաստատութիւններ, եւ
ազգային գերեզմանատունք գէթ
չըջապատուլ մը պատուարեալ
ըլլալու են, եթէ առ այժմ կա-
րելի չէ քաղաքակիրթ ազգաց
գրախօսանման գերեզմանատանց
նմանեցունել : Առաջնորդ, իշ-
խան, թաղական, եւ այլք պար-
տաւոր են ամեն ջանք ու միջոց
ի գործ դնել, որ չէրքէսախօս,

քրդախօս հայեր չտեսնուին այսուհետեւ, և հայկական լեզուն ընդհանրապէս ամեն տեղ ուր որ հայ կայ: Ուրախ ցաւալի է, հայկական եկեղեցւոյ մէջ թարգմանով քարոզ խօսիլ ի լուր հայ ժողովրդեան:

—Էջմիածնի Արարատ Ամսագրի Սեպտ. թերթին մէջ տեսանք հետեւեալն:

«Այս օրերս յայտնի լուսանկար Պ. Յովհաննէս Գրիգորեան հանդիպելով Ս. Էջմիածին, ճեմարանի հարաւային կողմը գտնուած Արմաւրի և այլ տեղեաց բեւեռածեւ արձանագրութեանց ընդօրինակութիւնը վեր առաւ: Այդ արձանագրերից մէկն հենց այս տարի է գտնուած Արմաւրում, ուր կոմս Ուլարով երկու գերեզմանատեղ քանդելով և բան չը գտնելով՝ հեզնաբար ասել էր թէ այս տեղ Արմաւիր չկայ: Հընադէտ խուզարկուն երկու գերեզմանատեղով չսկսեցէ բաւականանայ. այլ այդ գիտութեան յատկացեալ փորութեանով պէտք է աշխատէ իւր հետաքրքրութեան բաւականութիւն տալ: Պատմական ցուցմունքները, ժողովրդական աւանդութիւնները և հնութեան հետքերը, որոնք առատ գերեզմանաքարեր են մատակարարում չըրջակայից, և գտնուած բեւեռածեւ արձանագրութիւնները անհերքելի ապացոյցներ են Արմաւրի լինելութեան: Դեռ կան ծերունիներ, որոնք տեսել են Արմաւրի հնութիւնները աւելի շէն և կանգուն»:

—Տիգրիսի Մեղու Հայաստանի լրագիրն հետեւեալ կերպիւ նկարագրած է իշխան Թումանեանցի յուշարկաւորութեան հանգէսն:

«Ամսոյս 10ին տեղի ունեցաւ իշխան Եղան Դիմիտրի թումանեանցի թաղումն, որ շատ հանդիսաւոր էր: Առաւօտեան 10 ժամին հանգուցելոյ բնակարանն ու մերձակայ փողոցները լիքն էին խուռն բազմութեամբ: Ամեն դասակարգի մարդիկ կային, սկսած ամենաբարձր դիրք ունեցող պաշտօնատարներէն մինչեւ համեստ արհեստաւորը: Քիչ է պատահում թիֆլիսում այս պիտի հանգիստաւոր թաղումն, որին մասնակցելիս լինին այսպիսի բազմութիւն առանց ստիպման. ամենքն էլ կարծես եկել էին հէնց հանգուցելոյ իրանց վերջին հրաժարականը տալը պարտք համարելով: Հանգուցելոյն, որ իւր պարտականութեամբ օգնելու ամեն իրան դիմողին, և իւր հասարակաշահ գործունէութեամբ, որ ներկայումս հազուադիւր է, ամենքի համակրութիւնը գրաւել էր: 10 ժամին Նորին Բարձր Սրբաշնութիւն թեմակալ առաջնորդն եկեղեցական դասով սկսաւ հանգստեան կարգը կատարել, որից հետ հանգուցելոյ մարմինը դուրս բերին տնից եւ Սօլովից անցնելով

երեւանեան հրապարակն ու Դըվօրցովի փողոցը, Աղեքսանդրեան այգին պտտցնելով, Մաքարեան փողոցով տարան վանքի մայր եկեղեցին: Հանդէսի ժամանակ ամենամեծ կարգը պահպանւեցաւ: Առաջեւ տանում էին 14 պսակ զանազան հաստատութիւններից, ընկերութիւններից և վարչութիւններից: Սոցա մէջ էր և թատրոնի հին դերասան Պ. Չմկեան և իւր մի ընկերը: Սրանց հետեւում էին համբարներէ 33 դերօջակները, սեւ քօղով պատած, ապա տանում էին հանգուցելոյ շքանշաններն և սրանց հետեւում էր եկեղեցական դասն ու երգչիկ խումբն, իւր խմբապետով: Հանգուցելոյ դագաղը համբարները ուսերի վրայ դրած տանում էին, որոնց հետեւում էին հանգուցելոյ կին, դստերը, աղբականք, բարեկամք և խուռն բազմութիւն:»

—Ս. Էջմիածնայ Գէորգաշէն թանգարանի ցուցակին հրատարակութեան առթիւ յիշած էին նաեւ 1300 տարուան հազուադիւր Աւետարանը: Հետաքրքիր բարեկամք իմանալ կողեն եղեր թէ Էջմիածին ուր թուակաւին և սկստի ձեռք բերած է այս թանկագին աղբային-եկեղեցական գանձը:

Յիշեալ բազմադարեան նախագիր Աւետարանը մեծադիր հաստմագաղթեայ և ամբողջ երկաթ թաղի է: Հանգուցեալ վ. Գեորգ Դ. կաթողիկոսը, կրօնի թէյ, յատուկ վարդապետ մը զրկելով ի Հին Չուղա, Ասպահանու Ամենափրկչի վանքէն բերել արուած է:

Ասպաքէն, վ. Գեորգ Դ. կաթողիկոսը՝ 1868 էն ի վեր իրեն յատուկ գործ և մասնագիտութիւն ըրած էր, իւրակերտ Մայր-Թանգարանը հետզհետէ ճոխացունելու համար, հեռաւոր տեղեաց հետ բանակցութիւններ հաստատել և մասնաւոր անձանց ձեռօք հաղուադիւր անօթներ, և այլ աղբային ու եկեղեցական իրեղէններ, զարդեր հաւաքել:

Երբ տակաւին ապրէր Նորին վեհափառութիւնը, մտադիր էր Ախալքալաքի Գիւմպերդ գիւղի Տէր Առաքէլին քովը գտնուած Ռուբինեանց Հեթում թագաւորին կիկիկոյ վիճակին եկեղեցեաց մէկուն նուիրած ոսկեղօծ արծաթեայ մասնատունն ալ բերել տալու, զոր յիշեալ քահանայն գիւղացիին մը ձեռքէ դոյրն գնով մը ստացած էր կրտսէր:

Իսկ պատկերաց շարքին մէջ տնայարանօք մտցած եմ յիշատակել հոգակաւոր Ռաֆայէլի կենսատու վրձինին ծնունդն եւ զող այն՝ Յիշատակի Գեորգեանց Ներկայացնող սքանչելաբունտ պատկերը, որ Ս. Էջմիածնայ մէջ գտնուած պատկերաց առաջինն և միանգամայն

Զմիւռնացւոյ անմահ յիշատակն է:

Հարկ չկայ ըսել թէ Զմիւռնացի աղբայինք շատ յիշատակներ ունին Էջմիածին, և Զմիւռնիա մինչեւ մօտ ժամանակներս Էջմիածնայ ուղղակի թեմը կհամարուէր:

Ա. Յ. Այվազեան

ՅԵՌԱԳՐԱԼՈՒԻՔ

Պետ. 15 Նոյ. — Գահաժառանգ իշխանին հետ Մատրիտ պիտի երթայ զօրապետ Պիլումին հալ:

Իշխանին հետ ուրիշ շատ մ'անձինք ալ պիտի գտնուին, և նաւատորմիդն ալ ճէնովայէն մինչեւ Սպանիա հետը պիտի երթայ:

Բեքեր-պաշէ. 14 Նոյ. — Պաշտօնական լրագիրն կհերքէ այն զըրոյցը՝ թէ կառավարութեան եւեւամտացոյցն 24 միլիոն ըուպլի բաց ունի, զոր թայմը հրատարակած էր:

Պեւեր. 14 Նոյ. — Ալեքսինացի մէջ խռովութիւնք եղան, բայց խաղաղութիւնն ու ապահովութիւնը խալոյն վերահաստատեցաւ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թէրճէմանը-Հագ իգաթ այս առաւօտ ցաւով ծանուցանելով, թէ կայսերական դանձուն նախարար վեհափալ Յակոբ էֆէն-տի Գաղաղեան անձնական տկարութեան պատճառաւ քանի մ'օրէ հետէ բացակայ կգտնուի իւր պաշտօնավայրէն, կյուսայ որ այսպիսի քաջաջան անձ մը շնորհիւն Աստուծոյ շուտով առողջանայով՝ պաշտօնին գլուխը կանցնի:

Պէնկաղիի կուսակալն անցեալները մայրաքաղաքս ոստիկանութեան զրկած էր Պօլսոյ տոմարակալութեան քարտուղարներէն Սիւլէյման էֆ. որ Պէնկաղիի բնակիչներէն ըլլալով՝ հոն գացած էր: Եղեւնական ատեաւին առջեւ դատուելով այս անձն, և տեսնուելով որ կուսակալին կողմանէ իրեւ տեղական վարչութեան դէմ խօսող ամբաստանուելէն զատ ամբաստանութիւն չկայ, և այդ ամբաստանութեան ի նպաստ վկայող չտեսներ, իրեւ անպարտ վճռուեր, և իրեն ծանուցուեր է թէ պիտի արձակուի, եթէ ուրիշ ամբաստանութիւն մը չկայ:

Անցեալ օր գրած էինք Արեւուտ գիւղի մէջ կատարուած ոճրագործութիւն մը: Մարդասպանը Անտրիա՝ որ խոյս տուած էր, այս առաւօտ գիւղին շիտակ ճանքուն վրայ հին և կամարաշէն տան մէջ տեսնուելով հազարապետին իմաց տրուեր է, բայց մինչ ի ժամանակն անդր զինուորականաց, մարդասպանը անկից խոյս տուեր է, և ոստիկանք կհետազօտեն գիւղին ամեն կողմերը: Կյուսամբ որ ձերբակալ

ուած լինի չարագործը: Սպանեալ անձին համար ալ որ 22 տարեկան երիտասարդ մ'էր, գիւղացիք մեծ գոհունակութիւն կը յայտեն և նախախնամութեան մէկ գործը կսեպեն:

—Յունական Ավիլի լրագիրն կը ծանուցանէ, թէ դատական նախարարն առջի օրը հրաւիրելով Յունաց Պատրիարքն, նախարարաց ժողովոյ որոշումն հաղորդելէ՝ Պատրիարքարանէն անցեալները եկեղեցականաց առանձնաշնորհմանց խնդրոյն վրայ մատուցեալ գրոյն համար: Նորին վեհափալութիւնը ծանուցեր է որ իրեն յանձնուած է յայտնել թէ նախարարաց ժողովն քննեց Պատրիարքարանի գիրն, բայց պատշաճ դատեց հաստատուն մնալ նախորդ որոշման վրայ: Ս. Պատրիարքն Ֆէնէր դառնալուն պէս՝ Սինհոգականներն ի ժողով հրաւիրեր և այս պատասխանը հաղորդել է: Այսօր խառն ժողով պիտի գումարի եղեր խնդրոյն վրայ դարձեալ խորհրդակցելու համար:

—Ալեքսանդրիայէն լուր արբուած է, թէ խահուէի բերքն այս տարի շատ առատ է:

—Հաշուած են, թէ Չէչէի և Ուրլայի շարժերուն միասը 800 հազար լիրա եղած է:

—Շքոտրայէն առ Գօրէսքուն տանս Բօլիթիք գրեր են, թէ Բրէնք Պիպ Տուտան Միտրիթայի կառավարիչ (գափուտան) կարգելու համար 1000 ի չափ ստորագրութեամբ հանրագիր մը Շքոտրայի դաղդիական հիւպատոսին միջոցաւ Պօլսոյ դեսպանատունը զրկուեր է, որպէս զի Բ. Դրան մատուցուի: Կըսուի, թէ այս հանրագիրն Լատին եւ պիսկոպոսին դրդամբն պատրաստուեր է:

—Եգիպտոսի Խտիվին քոյրը, իշխանուհի Յիթմա հանրմն Չէլմէի կարօտ տրկածելոյ ի նպաստ նուագահանգիսի մասնախումբէն զրկուած երկու հարիւր տոմն ամբողջ ընդունելու և անմիջպէս զրկելու է դրամն:

—Երզնկայի նորընտիր կառավարիչ Մէհմետ էֆէնտի երէկ իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ:

—Գերմանական դեսպանատան շոգենաւն ճէնովա պիտի երթայ՝ դահաժառանգ իշխանին տրամագրութեան ներքեւ գտնուելու համար:

—Ժամանակէ մը հետէ իզմիր գտնուող անգղիական նաւատորմին՝ մինչեւ ցայսօր մեկնած ըլլալու է:

—Մագրի գիւղի առջեւ մնաւեալ անգղիական երկու շոգենաւներն առջի օրը քաջուելով՝ Հարէմ-Խիլէի բերուեցան:

—Ֆիլիպէի համանուն լրագիրն գրած է, թէ Արեւելեան-Բուսմէի ժողովուրդը կգանգատի կալուածական տրոյց ծանուութեան համար, և թէ՛ 28 միլիոն

դրուշէն 20 միլիոնի իջեցունելու համար դիտողութիւններ եղեր են ազգային ժողովոյ մէջ:

—Կայսերական Ֆէլդայիտ շուքենաւն երէկ երեկոյ 3-400 չէրքէս գաղթական առնելով մայրաքաղաքէս՝ Սամսուն ուղեւորեցաւ:

—Իտալիի Մախսուսէի Շէհ-բէր շոգենաւն՝ որոյ նորոգութիւնը կըլլար 4-5 ամիսէ հետէ, աւարտելով՝ երեքշաբթի օրը սկսաւ երթուել Կէմէշիկ և Մուսանիս:

—Անցեալ ուրբաթ օր 142 չէրքէս գաղթականք խնդրագիր տուեր են Օդոսսո Սուլթանին, ծանուցանելով թէ երկու ամիսէ հետէ Ռուսիայէն գաղթած են, և տակաւին բնակութեան տեղ ցուցուած չէ: Նորին Վեհափառութիւնը Պոլսոյ քաղաքապետ Մազհար փաշայի հրամայած ըլլալով, որ զարժանն անօրինէ, յիշեալ չէրքէսք խնդիր խաղովայն կողմերը դրկուեալ են, ճանապարհի ծախսուց համար դրամ տըրուելով և պաշտօնականներ գըրուելով իրենց հետ:

—Ֆիլիպէի մէջ 300000 լիրա դրամագլխով նահանգային Պանդա մը հաստատուելու ձեռնարկութիւն կըլլայ:

—Կրեմէի մէջ ամսոյս 7ին, խիստ յորդ անձրեւներ գալով՝ 14 ժամ շարունակեալ, շատ տեղեր ողողուեալ և իբր 55 տուն ջրահեղձ եղեր են:

—Չէշմէի կարօտ արկածելոց ինսպաստ նուագահանգիսին արդիւնքը իբր 3000 լիրա եղեր է, և ծախքը խիստ նուազ է:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Պիղմարդ իշխանը թէպէտ բաւական առողջացած է, սակայն բժիշկը պատուիրած են որ ամեն օր պտտուելու ելնէ և շարունակ չաշխատի: Որդին՝ կոմս Վիլհէլմ քովն է, և պաշտօնատեղիէն բացակայութեան որոշեալ ժամանակն աւելցունելու հրաման ստացած է:

—Չարն պարգեւներ բաշխեր է՝ Մոսկուայի մէջ թագադրութեան հանդիսին ժամանակ, քաղաքին անդորրութեան ու ազահովութեան հսկող պաշտօնականաց:

—Հիւսիսային Գերմանական լըրադիրն կգիտէ, թէ Եւրոպայի մէջ ուրիշ տէրութեանց դաշնակցութիւն հաստատուելու ելնէ ընդդէմ Աւստրիոյ և Գերմանիոյ դաշնակցութեան, խաղաղութեան վնասակար կհամարուի: Միւս կողմանէ թակալած լրագիրն կվախնայ, որ Աւստրիոյ և Գերմանիոյ դաշնակցութիւնը, թող թէ խաղաղութեան պահպան, այլ թերեւս պատերազմի մը պատճառ ըլլայ:

—Ռուսիոյ կառավարութիւնը սկսեր է 14 ահագին ամբողջութիւններ կառուցանել Վարչապետի շուրջը, և կիսով չափ աւարտեր են արդէն: Լեհաստանի երեւելի քաղաքներն ալ նորանոր ամբողջութիւններով կըօրացունէ, և պատերազմի ժամանակ Գերմանիոյ կողմանէ յարձակման կէտ նպատակի կարծուած սահմաններն տարօրինակ կերպիւ կամրացունէ: Գերմանիա ալ փոխադարձաբար զբաղեալ է ամրացունելու իր կողմերը, և զարմանալով կը դիտեն, որ երկու կողմանց չեւեռութիւնը միեւնոյն ժամանակի մէջ պիտի լրանան: Գերմանական լրագիր մը կպնդէ, թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը ի հարկի պատերազմի 500 հազարէն աւելի զօրք չկրնար հանել, և այսչափ զօրաց մատակարարութեան համար ալ անկարող է գանձային վիճակն:

—Թայմըզի մէկ թղթակիցն Պուլըրիոյ մէջ շրջագայած ըլլալով այս օրերս, հետեւեալ ծանօթութիւնները տուած է: —Պուլըրիոյ մէջ 200 մշն տեղ շրջագայեցայ, և բազում ամայի ու լքեալ վայրաց պատահեցայ: արտերը մշակուած չէին. տեղ տեղ պուլըրական գերեզմանատունք կտեսնուէին՝ յորս այժք

և նոյնք կարածէին ուրիշ տեղ ճարակ չգտնուելուն պատճառաւ: Գիւղեր կան, յորս տուններն անբնակելի վիճակի մէջ են, և դրնշուններու խրճիթներուն պէս պատահանները մէկ մէկ ծակէ շինուած են: Չարմանայի է, որ Ալեքսանդր իշխանը տակաւին չեւեռ չերթար այս երկրէն, որպէս զի հայրենասէրք ազատաբար դործագրեն իրենց ուղածը: Պուլըրք Վարնայի մէջ հինգ տարիէ հետէ ոչինչ չինած են, բայց միայն ուղեւորներն նեղող մաքսային օրէնքներ: Վարնայի նահանգիստը գտնուած շինուածք՝ Օսմանեան կառավարութեան մնացած են: Երբ օդը դժնդակ ըլլայ՝ նաւակները չեն կրնար մերձենալ շոգենաւուն, և ճանբորդք կատկուելն յաջորդին սպասել, որովհետեւ շոգենաւն որոշեալ ժամուն կուղեւորի ի Պոլս: Ահաւասիկ, շատ մը մեծախօսութեանց և աղաղակաց վրայ, Եւրոպայէն ինքնօրինութեան արժանացեալ Պուլըրիոյ վիճակն այս է: Սօփիայի մէջ 120 հազար անգղիական լիրայի ծախքով պալատ մը, և Վարնայի մէջ 70-80 հազար լիրայով՝ որսի հովանոց մը կշինուի իշխանին համար, մինչդեռ հինգ տարիէ հետէ ոչ նաւահանգիստ մը չինուած, ոչ ճանապարհի մը նորոգութիւն եղած և ոչ նոր դպրոցներ բացուած են:

—Միացեալ Նահանգաց մէջ սե խմբագրապետաց միջոցաւ 120 լրագիր կհրատարակուի: Հրնագոյն է Ալէքսանդր (հողագործ) անուն, որ Ս. Ֆրանչիսքոյի մէջ կհրատարակուի 18 տարիէ հետէ: Գրեթէ ամենքն ալ քաղաքական են, և միայն մէկ քանին կրօնական խնդրոց վրայ ալ կխօսին: Սեւերուն աղատութիւնը հրատարակող կուսակցութեան կվերաբերին: Միջին հաշուով, ամենքն ալ օրը 1000 ական օրինակ կտպեն: Ֆիլադելֆիոյ մէջ հրատարակուող շաբաթը 10000 օրինակ կտպուէ:

—Պէրլինէն Նոյ. 5 թուով հեռագրեր են առ Մօրնինկ Բօսթ, թէ Ռուսիոյ ոսկեհանքերուն հասոյթն առաջիկայ տարւոյ մէջ իբր 30 միլիոն ռուպլի պիտի ըլլայ:

ԿԻՒՆԵՏԹ-ԻՒՂ-ԼՈՒԴԱԹ

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՖԲԱՆՍԵՐԵՆԷ Ի ԹՈՒՐԿԵՐԵՆ

Աշխատասիրողք

ՄԷԿԷՔ ՇԷԿԷ Լ ՄԷԿԷՔ ԱՆՇԷՔ
Պաշտօնայք Հասարակաց կրթութեան Գրաքննութեան սենեկի Հրատարակիչ Գաբէէն Պաշտպան

Այս բառարանն, պարունակած արուեստական եւ գիտական բառերու ճոխութեամբն, բացատրութեանց յատկութեամբն իւր տեսակին մէջ առաջինը կհամարուի: Սոյն գործը ցարդ հրատարակուած Ֆրանսերէն-թուրքերէն բառագրոց վրայ սա առաւելութիւնն ալ ունի որ թուրք տառերով արուած բացատրութիւններն լատին տառերով եւս նշանակուած են անոր մէջ, մասնաւորապէս ի դիւրութիւն օտարազգեաց:

Մասնաւոր խնամքով, գեղեցիկ եւ մաքուր տպագրութեամբ տետր առ տետր ի լոյս կընծայուի Արամեան տպարանէն:

Առաջին հատորն՝ որ երեսուն երկու երեսներով երեսուն եւ մէկ տետրակներէ բաղկացեալ է՝ տետր առ տետր հրատարակուելէ յետոյ կազմուած կլաճառուի ի գին 60 դահեկան արծաթ:

Բ. հատորին Ա. եւ Բ. տետրերն եւս հրատարակուած են եւ կլաճառուին ի գին 2 դահ. արծաթ իւրաքանչիւրն:

Բաժանորդագիրն է Կ. Պոլսոյ համար 75 դահ. արծաթ, դաւառաց համար 100:

Բ. հատորին 15րդ տետրին հրատարակումէն ետքը բաժանորդագրութիւն չընդունուիր:

ՍՍԹԵՑ ՖԱԼՏՈՆԷ

Բօրթօ-Վէ.ք.թիօն ելնելով և հիւսիսային արեւելեան կողմը ուղղուելով՝ հողին բարձրանալը կտեսնուի, և օձաձեւ ու մեծ ժայռերէ շրջապատուած և երբեմն հեղեղատներէ կտրուած նրբուղիներու մէջէն երեք ժամ քայլէն վերջը՝ խիստ ընդարձակ թփաստանի մը եզրը կուգայ: Թփաստանը՝ Գորսիքացի հովուաց և արգարութեան երեսէն փախչող մարդոց հայրենիքն է: Պէտք է գիտնալ, որ Գորսիքացի երկրագործը՝ իւր արտը աղբւլու աշխատութենէն զերծ մնալու համար՝ անտառին բաւական մեծկտի մասը կայրէ, փոյթ չընելով և թէ կրակը պէտք եղած տեղերէն աւելի հեռուն ալ տա-

րածուի: Ենչ որ ըլլայ, այն այրած ծառերուն աճիւնովն արգասաւորեալ հողին վրայ ցանելով՝ լաւ հունձք մը կառնուն. բուսոց միայն հասկերը կքաղեն և յարդը դժուարաւ քաղուելուն պատճառաւ հողին վրայ կը թողուն, և հողին մէջ մնացած արմատները առանց սպառելու հետագայ գարնան մէջ խիստ թանձր թփոց խուրձեր կգոյացնեն, որ մէկ քանի տարուան մէջ 7-8 ոտք կբարձրանան: Ահա այն խիտ թփոց խուրձերէն կազմեալ տեղւոյն կըսուի թփաստան: Չանաղան տեսակ ծառեր և թուփեր սոյն թփաստանը կկազմեն որք խառն ի խառն վիճակ մը կառնուն: Մարդ՝ սոյն թփաստանին մէջ անցք մը գտնելու համար՝ կացին ի ձեռն ունենալ պարտի, և այնչափ խիտ ու

թանձր թփաստաններ կգտուն, յորս վայրերն խոյերն անգամ չեն կարող թափանցել:

Եթէ մարդ մը սպաննած եւ, գնա Բօրթօ-Վէ.ք.թիօն թփաստանը և անդ կրնաս ապահով ապրիլ. բաւական է որ հրացան մը մը, վառօդ և գնտակներ ունենաս. մի մոռնար նաեւ ունենալ կնքաւոր գորշագոյն վերաբրկու մը, որ թէ վերմակի և թէ անկողինի տեղ ալ կծառայի: Հովիւները կուտան քեղի կաթ, պանիր և շագանակ. ոչ արդարութեան և ոչ սպաննած մարդու գողականքէն վախնալու բան մը չես ունենար, միայն թէ քու պաշարդ առնելու համար քաղաք գացած ժամանակդ վախ կուենաս:

Երբ Գորսիքա էի 1829 ին, Մաթէօ Ֆալքօնէին տունը սոյն

թփաստանէն կէս փարսան հեռի էր: Սա նոյն երկրին համար բաւական հարուստ էր. կապրէր աղնուապէս. այսինքն առանց բան մընելու, իւր հօտերուն բերքովը, զորս տեսակ մը արօտական հովիւներ աստ անդ լերանց վրայ կարածէին: Երբ ես զինքը տեսայ, պատմելիք եղելութեան երկու տարի վերջը, առ առաւելը 50 տարեկան երեւցաւ ինձ: Երեւակայէ գանգուր և սեաւ սաթի պէս սեւ մազերով, արծառական քիթով, բարակ չրթունքով, մեծ ու եռանդուն աչքերով և փոքր բայց ուժեղ մարդ մը, նետածգութեան ճարտարութիւնը կարի համբաւեալ էր մանաւանդ երկրին մէջ, ուր լաւ նետածիգներ շատ կան: Մաթէօ վայրերն խոյերը կապարեայ գետակներով չէր սպաններ,

